

2023: Εκατό χρόνια από τη Συνθήκη της Λωζάννης και τη Σύμβαση Ανταλλαγής των Πληθυσμών

[Πολιτισμός / Ιστορία](#)

[Κωνσταντίνος Χολέβας, Πολιτικός Επιστήμων](#)

Γιατί εξακολουθεί και ενοχλείται ο Ερντογάν και γιατί η απάντηση της Ελλάδας πρέπει να είναι ότι τα νεο-οθωμανικά όνειρα δεν πρόκειται να υλοποιηθούν.

Το 2023 συμπληρώνονται 100 χρόνια από τη Σύμβαση της Λωζάννης για την ανταλλαγή των πληθυσμών μετά από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Στις 30 Ιανουαρίου 1923 υπεγράφη το συγκεκριμένο Πρωτόκολλο στην Ελβετική πόλη. Στις 24 Ιουλίου 1923 υπεγράφη η τελική Συνθήκη της Λωζάννης, η οποία καθορίζει τα σύνορα της νέας Τουρκίας μετά τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

*Ελβετία: Ο Μουσταφά Ισμέτ Πασάς (αριστερά) υπογράφει στη Σύμβαση της Λωζάννης μαζί με τον Ελευθέριο Βενιζέλο
KEYSTONE-FRANCE VIA GETTY IMAGES*

Η Σύμβαση της Ανταλλαγής, ένα από τα 17 Πρωτόκολλα που αποτελούν τη γνωστή μας Συνθήκη της Λωζάννης, αρχίζει ως εξής:

Άρθρον 1

Από της 1ης Μαΐου 1923 θέλει διενεργηθή η υποχρεωτική ανταλλαγή των Τούρκων υπηκόων ελληνικού ορθόξου θρησκειύματος, των εγκατεστημένων επί των τουρκικών εδαφών, και των Ελλήνων υπηκόων μουσουλμανικού θρησκειύματος, των εγκατεστημένων επί των ελληνικών εδαφών.

Τα πρόσωπα ταύτα δεν δύνανται να να έλθωσιν ίνα εγκατασταθώσιν εκ νέου εν Τουρκία ή αντιστοίχως εν Ελλάδι, άνευ της αδείας της Τουρκικής Κυβερνήσεως ή αντιστοίχως της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

Άρθρον 2

Δεν θα περιληφθώσιν εις την εν τω πρώτω άρθρω προβλεπομένη ανταλλαγήν:

A) Οι Έλληνες κάτοικοι της Κωνσταντινουπόλεως

B) Οι Μουσουλμάνοι κάτοικοι της Δυτικής Θράκης.

Θέλουσιν θεωρηθή ως Έλληνες κάτοικοι της Κωνσταντινουπόλεως πάντες οι Έλληνες οι εγκατεστημένοι ήδη από της 30ής Οκτωβρίου 1918 εις την περιφέρειαν της Νομαρχίας Κωνσταντινουπόλεως, ως αύτη καθορίζεται διά του νόμου του 1912.

Θέλουσι θεωρηθή ως Μουσουλμάνοι κάτοικοι της Δυτικής Θράκης, πάντες οι Μουσουλμάνοι οι εγκατεστημένοι εν τη περιοχή ανατολικώς της μεθορίου γραμμής της καθορισθείσης τω 1913 διά της Συνθήκης του Βουκουρεστίου.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι η Σύμβαση Ανταλλαγής εξαιρεί από την υποχρεωτική ανταλλαγή (μη ανταλλάξιμοι) τους Έλληνες του Νομού Κωνσταντινουπόλεως, δηλαδή μία εθνική μειονότητα, και τους Μουσουλμάνους της Δυτικής Θράκης, τους οποίους χαρακτηρίζει ως θρησκευτική μειονότητα. Τα δικαιώματα των μειονοτήτων αυτών και ο τρόπος προστασίας καταγράφονται στην τελική Συνθήκη της Λωζάννης της 24.7.1923.

Περί του Οικουμενικού Πατριαρχείου δεν γίνεται σαφής αναφορά ούτε στη Σύμβαση Ανταλλαγής ούτε στην τελική Συνθήκη. Ο Τούρκος εκπρόσωπος Μουσταφά Ισμέτ Πασάς αρχικά ήθελε να εκδιώξει το Πατριαρχείο από την Κωνσταντινούπολη. Τελικά υπό την πίεση της Ελλάδος, της Βρετανίας, της Ρουμανίας και του Σερβοκροατικού βασιλείου δέχθηκε την παραμονή του κορυφαίου θεσμού της Ορθοδοξίας στην ιστορική έδρα του με την υποχρέωση να ασκεί μόνον θρησκευτικές και όχι διοικητικές ή πολιτικές αρμοδιότητες. Η δήλωση αυτή του Ισμέτ (αργότερα έγινε πολλές φορές Πρωθυπουργός με το όνομα Ισμέτ Ινονού) κατεγράφη στο Πρακτικό υπό τον αριθμό 20 της 10.1.1923, το οποίο υπεγράφη από όλες τις συμμετέχουσες αντιπροσωπείες. Οι ερμηνευτές του Διεθνούς Δικαίου δέχονται τα Πρακτικά της Συνδιασκέψεως της Λωζάννης ως αναπόσπαστο Τμήμα της Συνθήκης.

Ο καθηγητής Άγγελος Συρίγος στο βιβλίο του «Ελληνοτουρκικές Σχέσεις» (εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2014) υπολογίζει ότι έφυγαν από την Ελλάδα 355.635 Μουσουλμάνοι και ήλθαν στη χώρα μας 189.916 Έλληνες Ορθόδοξοι ως ανταλλαγέντες και 862.110 ως πρόσφυγες.

Λόγω των σφαγών του 1914- 1922 οι περισσότεροι Έλληνες από τη Μικρά Ασία και τον Πόντο είχαν έλθει ως πρόσφυγες για να σώσουν τη ζωή τους πριν από την ανταλλαγή. Στους αριθμούς αυτούς πρέπει να προστεθούν και 70.000 Έλληνες πρόσφυγες που απεβίωσαν το 1922- 1923 από ασθένειες. Είναι άγνωστος ο αριθμός των Ελλήνων που έφυγαν από τα τουρκικά εδάφη προς άλλες χώρες π.χ. Σοβιετική Ένωση, Δυτική Ευρώπη κ.α.

Το κριτήριο της ανταλλαγής ήταν θρησκευτικό. Τούτο έγινε διότι επί Τουρκοκρατίας η θρησκευτική πίστη ήταν το κυριώτερο θεμέλιο της εθνικής ταυτότητας. Ο εξισλαμισμένος τούρκευε. Χανόταν και για την Ορθοδοξία και για τον Ελληνισμό. Αν π.χ. όριζαν ως κριτήριο τη γλώσσα θα έμεναν στην Ελλάδα ελληνόφωνοι Μουσουλμάνοι που είχαν διαπράξει συστηματικές βιαιότητες κατά των Χριστιανών, όπως οι Τουρκοκρητικοί. Αντιθέτως θα είχαν μείνει στην Τουρκία οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί της Καππαδοκίας και του Πόντου, οι οποίοι είχαν αναγκασθεί να τουρκοφωνήσουν, αλλά ένιωθαν Ρωμηοί / Έλληνες και όχι Τούρκοι. (βλέπε τη μαρτυρία του Γάλλου αρχαιολόγου Φελίξ Σαρτιώ για τους τουρκόφωνους Χριστιανούς του Πόντου στο βιβλίο του: Η Ελληνική Μικρασία, εκδόσεις Ιστορητής, Αθήνα 1993, σελ. 132).

Η τελική Συνθήκη της Λωζάννης υπεγράφη από την Μ. Βρετανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ελλάδα, την Ιαπωνία, τη Ρουμανία και το Βασίλειο Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων (μετέπειτα Γιουγκοσλαβία) από τη μία πλευρά και από την Τουρκία από την άλλη πλευρά. Επικεφαλής της Ελληνικής Αντιπροσωπείας ήταν ο Ελευθέριος Βενιζέλος.

Λόγω του εμφυλίου μεταξύ της κυβέρνησης του Κεμάλ και των κυβερνώντων στην Κωνσταντινούπολη την Τουρκία εκπροσώπησε η Κυβέρνηση της Μεγάλης Εθνοσυνελεύσεως της Αγκύρας, δηλαδή η Κεμαλική πλευρά.

Αξίζει να σημειωθεί ότι λίγους μήνες μετά την υπογραφή της τελικής Συνθήκης, δηλαδή στις 29 Οκτωβρίου 1923, ιδρύθηκε επισήμως η Τουρκική Δημοκρατία.

Η Συνθήκη της Λωζάννης της 24ης Ιουλίου 1923 ενοχλεί τον Τούρκο Πρόεδρο Ερντογάν, όπως ο ίδιος δηλώνει. Και τούτο διότι καθορίζει τα σύνορα της νέας Τουρκίας μετά την κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Η Ελλάς πρέπει να συνεχίσει την αμυντική και διπλωματική θωράκισή της και οφείλει να παρακολουθεί με ψυχραιμία τις τουρκικές κινήσεις. Μία ισχυρή Ελλάς με ψυχική ενότητα και αποφασιστικότητα του λαού δίνει σαφή μηνύματα σε κάθε ενδιαφερόμενο ότι τα νεο-οθωμανικά όνειρα δεν πρόκειται να υλοποιηθούν.

Καλή, ευλογημένη και ειρηνική Χρονιά!

Πηγή: *huffingtonpost*

<https://bit.ly/3X4yZMY>